

The animal welfare
attitude of the
Hungarian population
towards rodent control

Sz. Tóth^{1*}
Sz. Vetter¹
L. Ózsvári^{2,3}
Zs. Markovits¹¹

1. Állatorvostudományi Egyetem,
Állatvédelmi Jogi-, Elemző és
Módszertani Központ,
H-1078 Budapest, István u. 2.

2. Állatorvostudományi Egyetem,
Törvényszéki Állatorvostani és
Gazdaságtudományi Tanszék,
Budapest

3. Fertőző Állatbetegségek,
Antimikrobiális Rezisztencia,
Állatorvosi Közegészségügy
és Élelmiszerlánc-biztonság
Nemzeti Laboratóriuma,
Állatorvostudományi Egyetem,
Budapest

*e-mail: toth.szabina@univet.hu

A rágcsálóirtás állatvédelmi szempontú megítélése a magyar lakosság körében

Tóth Szabina^{1*}, Vetter Szilvia¹, Ózsvári László^{2,3}, Markovits Zsófia¹

ÖSSZEFOGLALÁS

Magyarországon jelenleg nem lelhető fel olyan specifikus jogszabályi rendelkezés, amely a kártevő rágcsálók jóllétére irányul. Tanulmányukban a szerzők kvantitatív vizsgálattal, online kérdőív segítségével mérték fel a rágcsálóirtás állatvédelmi szabályozásának megítélését a hazai lakosság körében. A legkevésbé szívesen választott módszer a rágcsálófogó ragasztó, 77% biztosan nem választaná ezt a metódust, a leginkább preferáltak az élve elfogó csapdák bizonyultak. A rágcsálóirtó tevékenység szigorúbb állatvédelmi szabályozását mind professzionális, mind lakossági szinten a rágcsálóirtókat nem használó válaszadók 84,6%-a, a rágcsálóirtókat használók 63,9%-a tartja szükségesnek.

SUMMARY

Background: The protection of pest rodents often receives less attention compared to other animal welfare issues. Currently, in Hungary there is no specific legal act, which aims to improve the welfare of pest rodents.

Objectives: The aim of the study was to assess the Hungarian population's attitude towards rodent control. Respondents were asked about their rodent control preferences and asked to rate several rodent control methods based on humaneness, effectiveness, and specificity. Furthermore, the goal was to assess whether there is a need to tighten the animal protection regulations for rodent control, placing great emphasis on the use of rodent glue.

Material and Methods: The survey was conducted by using online questionnaire, which was distributed using social media platforms between August 2 and September 1, 2022. We tried to reach broad social groups, including those who actively use rodent control methods. The answers were converted into and processed in Microsoft Excel™.

Results and Discussion: The 227 participants of the survey were mostly women, between the age of 26-55 and had university degree. They preferred the rodent control methods considered to be more humane. When evaluating the effectiveness of rodent control methods, it can be observed that the respondents who did not use any rodent control considered the effectiveness of less humane methods to be lower. Comparing the evaluations of the rodenticide users and non-users, the biggest difference in the evaluations was in the case of rodent glue and rodenticide poisons. During the evaluation of humaneness, rodent control users and non-users put the same order, starting from the least humane to the most humane: rodent glue, rodent poison, spring trap, live trap, ultrasonic rodent repeller. According to majority of the respondents, stricter animal protection regulation for rodent control activities would be necessary. Furthermore, a significant proportion of participants agree with restricting or completely banning the use of rodent glue.

A rágcsálóirtás szabályozásáért számos hazai és európai uniós jogszabály felel, amelyek a rágcsálóirtás különböző aspektusait érintik. A rágcsálóirtási kötelezettség elsősorban hazai szinten szabályozott, az uniós rendeletek csupán az élelmiszeripari vállalkozók védekezési kötelezettségére terjednek ki, a megvalósítás módjáról azonban nem rendelkeznek [1, 2]. A hazai jogszabályok közül a fertőző betegségek és a járványok megelőzése érdekében szükséges járványügyi intézkedésekről szóló 18/1998. NM rendelet a legjelentősebb, amely az egészségügyi kártevők elleni védekezés részleteit taglalja [3], de emellett több jogszabály is kitér a védekezési kötelezettségre. Az egészségügyi kártevőirtószerekkel végzett tevékenység szabályait a 16/2017. EMMI rendelet részletezi. [4]. A biocid hatóanyagokkal és termékekkel kapcsolatban a legfontosabb jogszabály az Európai Parlament és a Tanács 528/2012/EU Rendelete, amely tartalmazza a biocid hatóanyagok és termékek engedélyezésére, valamint a biocid termékek előállítására és forgalmazására vonatkozó részletes előírásokat [5]. A nem biocid termékekre vonatkozóan nem létezik egységes uniós szabályozás, valamint ezen termékek értékelése nem kötelező a biocid hatóanyagok és termékek esetében meghatározott szempontok szerint. Magyarországon a tisztán fizikai vagy mechanikai ráhatással működő termékek forgalmazása nem kötött külön hatósági engedélyhez [6].

A rágcsálóirtás szabályozásáért számos hazai és európai uniós jogszabály felel

A RÁGCSÁLÓIRTÁS ÁLLATVÉDELMI MEGKÖZELÍTÉSŐL

Ellentétben a kedvtelésből tartott, kísérleti célra szánt vagy gazdasági haszonállatokkal, a kártevő rágcsálók jóllétével csekély mértékben foglalkoznak mind a hazai, mind az uniós jogszabályok. Az állatok védelméről és kíméletéről szóló 1998. évi XXVIII. törvény (Ávtv.) paragrafusai szerint nem szabad kioltani egy állat életét elfogadható ok vagy körülmény nélkül, azonban a rágcsálóirtás elfogadható oknak minősül. Emellett azonban a törvény azt is kimondja, hogy az állat kíméletére, az állatkínzás és az állatkárosítás tilalmára, valamint a jó gazda gondosságára vonatkozó rendelkezéseket a vadon élő állatokra is alkalmazni kell [7], amely alól nem számítanak kivételnek az egészségügyi kártevőnek minősülő rágcsálók sem. Az Ávtv. értelmében állatkínzásnak minősül az állat szükségtelen, fájdalmat okozó bántalmazása, vagy olyan hatást eredményező beavatkozás, bánásmód, valamint szükségleteinek olyan mértékű korlátozása, amely tartós félelmet vagy egészségkárosodást okozhat [7], továbbá a Büntető Törvénykönyv szerint állatkínzást követ el az, aki gerinces állatot indokolatlanul oly módon bántalmaz, vagy gerinces állattal szemben indokolatlanul olyan bánásmódot alkalmaz, amely alkalmas arra, hogy annak maradandó egészségkárosodását vagy pusztulását okozza [8]. Ennek fényében felmerül, hogy rágcsálóirtás során mi az, ami még nem számít szükségtelen fájdalom okozásának és mi az, ami már nem elfogadható állatjóléti szempontból.

NEMZETKÖZI KITEKINTÉS A RÁGCSÁLÓIRTÁS ÁLLATVÉDELMI JOGI VONATKOZÁSAIRA

Új-Zéland állatjóléti törvényében külön passzus vonatkozik a rágcsálóirtásra

Egyes országok jogalkotásában kiemeltebb szerepet kap a kártevő rágcsálók jólléte, ide tartozik Új-Zéland és az Egyesült Királyság is. Új-Zéland állatjóléti törvényében külön passzus vonatkozik a rágcsálóirtásra, amelyben szerepel, hogy minden lépést meg kell tenni annak érdekében, hogy a kártevőirtás humánus legyen [9]. Az Egyesült Királyságban egy, a hivatásos rágcsálóirtó szakemberek számára megjelent útmutató értelmében a rágcsálók elleni védekezési program végrehajtásakor figyelembe kell venni a célállatfajok és nem célállatfajok jóllétét [10].

A rágcsálóiirtó szerek közül érdemes kiemelt figyelmet fordítani a véralvadásgátló rodenticidekre, amelyek használata igen elterjedt a rágcsálók elleni védekezés részeként, azonban a hatóanyagok értékelő jelentésében is szerepel, hogy ezek az állatnak fájdalmat okoznak [11–14], továbbá az Egyesült Királyság Peszticid-biztonsági Igazgatósága kifejezetten embertelennek minősítette őket [15]. Ennek ellenére a véralvadásgátló rodenticid hatóanyagok uniós értékelő jelentéseiben az szerepel, hogy habár ezek a hatóanyagok fájdalmat okoznak az állatnak, használatuk elfogadható, mivel jelenleg nem állnak rendelkezésre hasonlóan hatásos, de kevesebb szenvedéssel járó biocid vagy nem-biocid alternatívák [11–14]. A véralvadásgátló rodenticidek kapcsán felmerülő, részben állatjóléti aggályok miatt a Német Környezetvédelmi Ügynökség kezdeményezte a rágcsálófogó csapdák értékelésének kidolgozását a biocid termékek esetében meghatározott szempontokat követve, hogy azokkal megfelelően összehasonlíthatóak legyenek és így a rágcsálófogó csapdák a biocid termékek alternatívájaként szolgálhassanak a rágcsálók elleni védekezés során [16].

A rágcsálófogó ragasztók alkalmazását több országban is betiltották, vagy korlátozták

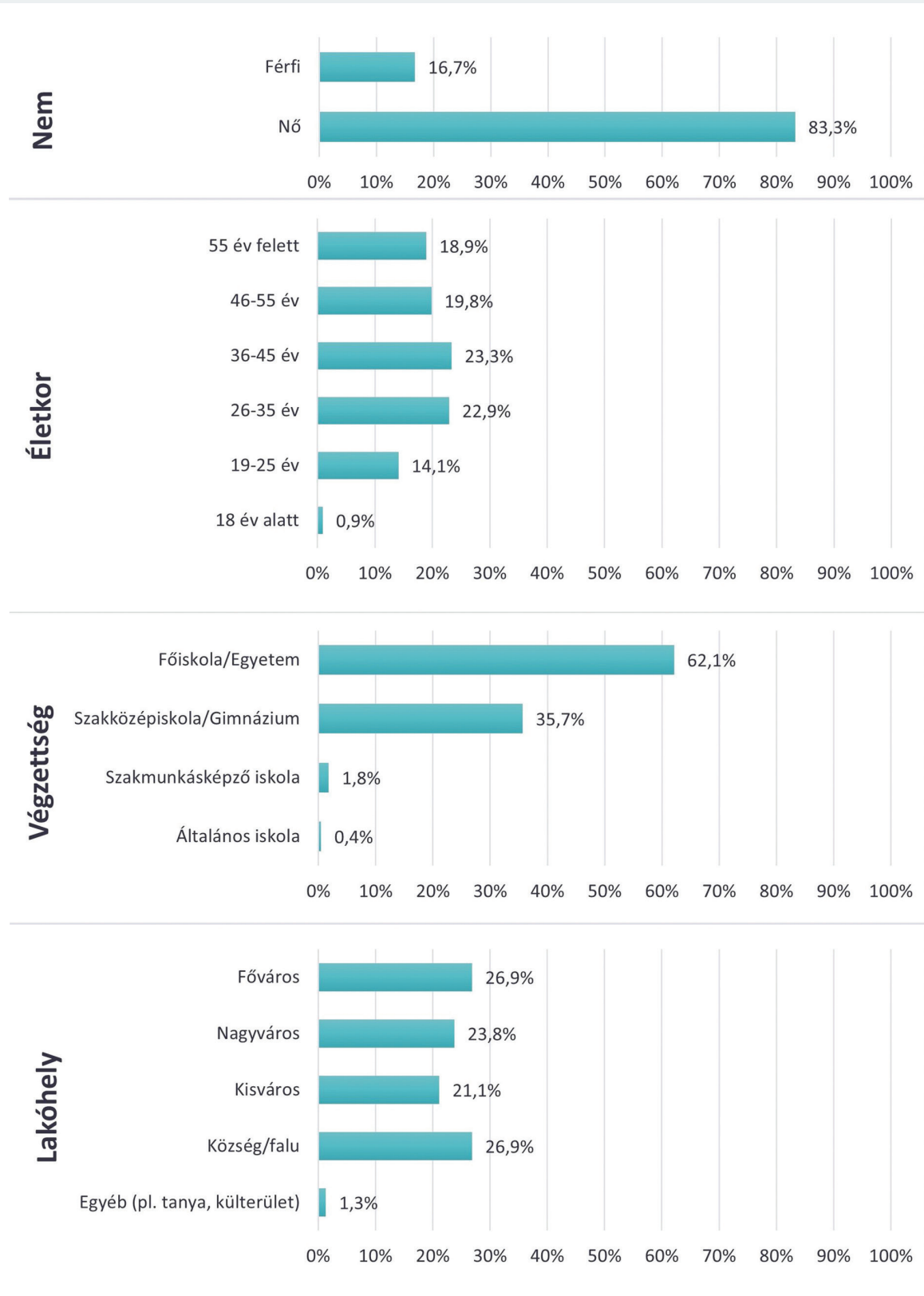
Állatjóléti aggályok merülnek fel a rágcsálófogó ragasztók alkalmazását illetően, használatukat több országban is betiltották, vagy korlátozták. Az elfogott állatok a halál beálltát megelőzően gyakran hosszú időn keresztül a csapdába ragadnak, majd az elhullás nem humánus módon következik be, a halál oka kiszáradás, eléhezés, kimerülés, de gyakori a fulladás is, ha az állat úgy ragad bele a csapdába, hogy a ragasztó elzárja a légutakat [15, 17]. Humánusabb, hasonlóan hatékony és megfizethető alternatívák elérhetősége szintén a ragasztós csapdák használatának visszaszorítása mellett szól [17]. Egyes kutatások arra utalnak, hogy a rágcsálófogó ragasztók okozta károk jelentős része a helytelen lakossági felhasználás következménye. A nem szakszerű használat körébe tartozhat pl. az alkalmazási utasítások figyelmen kívül hagyása, vagy a nem megfelelően kiválasztott helyekre történő elhelyezés [18–20].

Állatvédelmi okokból betiltották a rágcsálófogó ragasztók használatát Új-Zélandon, Ausztrália egyes régióiban, Írországban, Izlandon, valamint négy indiai állam (Meghalaya, Sikkim, Tamil Nadu és Telengana) területén [17, 21–25]. Az Egyesült Királyságban az Európai Unióból való kilépést követően létrehoztak egy állatjóléti akciótervet, amelynek céljai közé tartozik a rágcsálófogó ragasztók használatának korlátozása [26]. Magyarországon jelenleg nincs korlátozva ezen termékek felhasználása, ill. forgalmazása, így szabadon, bárki által megvásárolható, azonban a Nemzeti Népegészségügyi Központ kártevőirtó szakemberek számára szóló kiadványában, valamint a honlapjukon elérhető lakossági tájékoztatóban is az az ajánlás szerepel, hogy rágcsálófogó ragasztókat csak abban az esetben javasolt használni, ha más módszer nem vezet eredményre [6, 27].

ANYAG ÉS MÓDSZER

A lakosság rágcsálóiirtással és a különböző rágcsálóiirtó módszerekkel kapcsolatos véleményét internetes kérdőív segítségével mérték fel

A lakosság rágcsálóiirtással és a különböző rágcsálóiirtó módszerekkel kapcsolatos véleményét internetes kérdőív segítségével mértük fel. A kitöltésre 2022. augusztus 2. és szeptember 1. között volt lehetőség anonim formában, ez idő alatt összesen 227 értékelhető válasz érkezett. A kérdőívet a közösségi média segítségével juttattuk el az emberekhez, amelynek során igyekeztünk minél szélesebb társadalmi csoportokat elérni, köztük olyanokat, akik aktívan használnak rágcsálók távoltartására szolgáló eszközöket, ill. rágcsálóiirtókat. Ennek érdekében amellett, hogy az Állatorvostudományi Egyetem Állatvédelmi Jogi-, Elemző- és Módszertani Központja közzé tette a kérdőívet a közösségi médiában, mezőgazdasággal és állattartással foglalkozó közösségi média csoportokban is megosztottuk azt. A kérdőívben nyitott és zárt végű kérdések is szerepeltek, az attitűdjellegű kérdéseknél 5 fokozatú Likert-skálát használtunk, amelynél az 1-es a legkisebb, az 5-ös a legnagyobb fokú egyetértést jelenti [28]. A válaszokat

1. ÁBRA. A válaszadók demográfiai adatainak megoszlása (n = 227)

FIGURE 1. Demographic distribution of survey participants (n = 227)

Microsoft Excel™ adatbázissá alakítottuk és leíró statisztikai módszerrel elemeztük. A kitöltött kérdőívek kiértékelése során külön-külön is elemeztük a rágcsálóirtókat használók és nem használók válaszait.

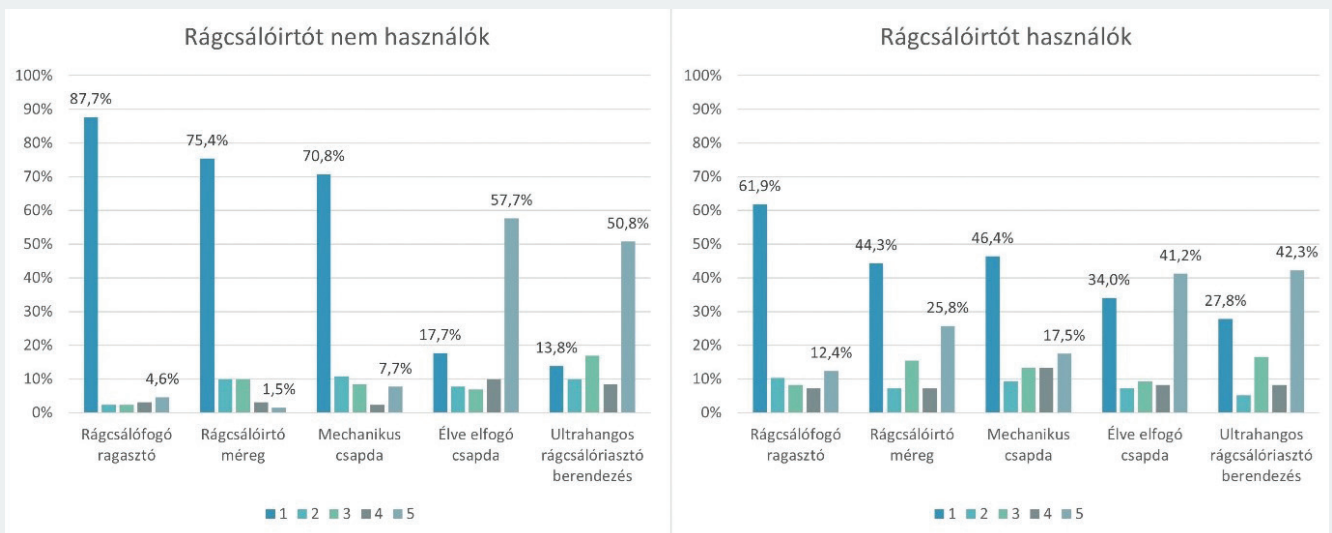
EREDMÉNYEK

A válaszadók túlnyomó része nő volt, legtöbbjük a 36–45 év közötti korosztályból került ki és rendelkezett felsőfokú iskolai végzettséggel

A válaszadók 77%-a biztosan nem választana rágcsálófogó ragasztót

A kérdőív kitöltőinek demográfiai adatait tekintve látható, hogy a válaszadók túlnyomó része nő volt (1. ábra). Ez az eredmény egyrészt tükrözi a közösségi médiában a nemek megoszlását [29], másrészt egyes források szerint a nők fogékonyabbak az állatvédelmi témák iránt, mint a férfiak [30]. A legtöbb válaszadó (23,4%) a 36–45 év közötti korosztályból került ki és a válaszadók többsége rendelkezik felsőfokú iskolai végzettséggel. A legtöbben a fővárosban (26,9%) vagy községben, ill. faluban élnek (26,9%), de hasonló a nagyvárosokban, valamint kisvárosokban élők aránya is.

A továbbiakban öt rágcsálóirtó, ill. rágcsálók távoltartására szolgáló módszerrel kapcsolatban kérdeztük a kitöltők véleményét. Ezek a rágcsálófogó ragasztók, a rágcsálóirtó mérgek, a mechanikus csapdák, az élve elfogó csapdák és az ultrahangos rágcsálóriasztó berendezések voltak. A válaszadók preferenciáját vizsgálva azt tapasztaltuk, hogy a legkevésbé szívesen választott módszer a rágcsálófogó ragasztó, amit 77% biztosan nem választana. Ezt követik a rágcsálóirtó mérgek, amelyeket a válaszadók 62,1%-a biztosan nem választana. A leginkább preferálnak az élve elfogó csapdák bizonyultak, a kitöltők fele biztosan választaná ezt a módszert, míg az ultrahangos rágcsálóriasztó berendezésekkel 47,1% szimpatizál. A rágcsálóirtókat használók és nem használók válaszait összehasonlítva azt láthatjuk, hogy a rágcsálóirtókat nem használók válaszai nagyobb mértékben csoportosulnak a szélső értékek felé (2. ábra). A rágcsálófogó ragasztók, rágcsálóirtó mérgek és mechanikus csapdák esetén mindkét csoport tagjainak többsége azt a választ adta, hogy ezeket a módszereket biztosan nem választanák, azonban a rágcsálóirtókat nem használóknál ez az arány jóval nagyobb volt. Az élve elfogó csapdákkal és az ultrahangos

2. ÁBRA. Rágcsálóirtót nem használók és használók preferenciája a különböző rágcsálóirtó módszerekkel kapcsolatban (1 – egyáltalán nem választaná, 5 – biztosan választaná, n = 227)

FIGURE 2. Preference of non-users and users of rodent control regarding different rodent control methods (1 – would not choose at all, 5 – would definitely choose, n = 227)

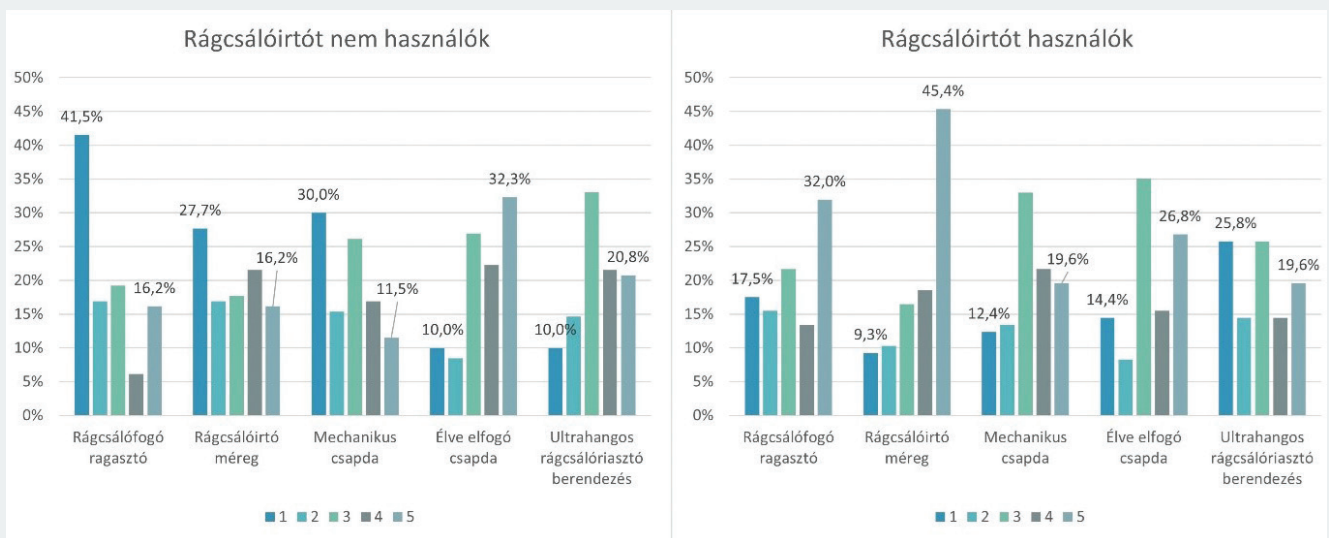
A módszerek hatékonyságáról alkotott vélemények jelentős eltérést mutattak a rágcsálóirtókat használó és nem használó csoportok között

A válaszok alapján a legkevésbé humánus módszer a rágcsálófogó ragasztó

rágcsálóirtó berendezésekkel kapcsolatos preferenciákban is tapasztalható különbség a két csoport tagjai között.

A módszerek hatékonyságáról alkotott véleményt illetően jelentős eltérések mutatkoznak a két felhasználói csoport között. A rágcsálóirtót nem használók többsége a rágcsálófogó ragasztókat, a rágcsálóirtó mérgeket és a mechanikus csapdákat egyáltalán nem tartja hatékonynak. A rágcsálóirtókat használó kitöltők válaszaiban azonban a rágcsálófogó ragasztók és a rágcsálóirtó mérgek esetén ellentétes véleményt tükröznek, ők ezeket a módszereket nagyon hatékonynak, a mechanikus csapdákat pedig közepesen hatékonynak tartják (3. ábra). A rágcsálóirtó mérgeket a módszert nem használók 27,7%-a egyáltalán nem véli hatékonynak és 16,2%-a tartja nagyon hatékonynak, ezzel szemben a módszert alkalmazók csupán 9,3%-a véli úgy, hogy az egyáltalán nem hatékony, 45,4%-a szerint nagyon hatékony. Az élve elfogó csapdák és az ultrahangos rágcsálóirtó berendezések esetén a helyzet fordított, ezeket a rágcsálóirtókat nem használók hatékonyabbnak tartják, mint a rágcsálóirtókat használók. Eltérés mutatkozott a két csoport által leghatékonyabbnak és legkevésbé hatékonynak ítélt módszer között is. A rágcsálóirtót nem használó csoport szerint a rágcsálófogó ragasztó a legkevésbé hatékony és az élve elfogó csapda a leghatékonyabb módszer. A rágcsálóirtót használók viszont úgy vélik, hogy az ultrahangos rágcsálóirtó berendezésekkel lehet a legkevésbé, és a rágcsálóirtó mérgekkel a leginkább hatékonyan védekezni a kártevő rágcsálókkal szemben.

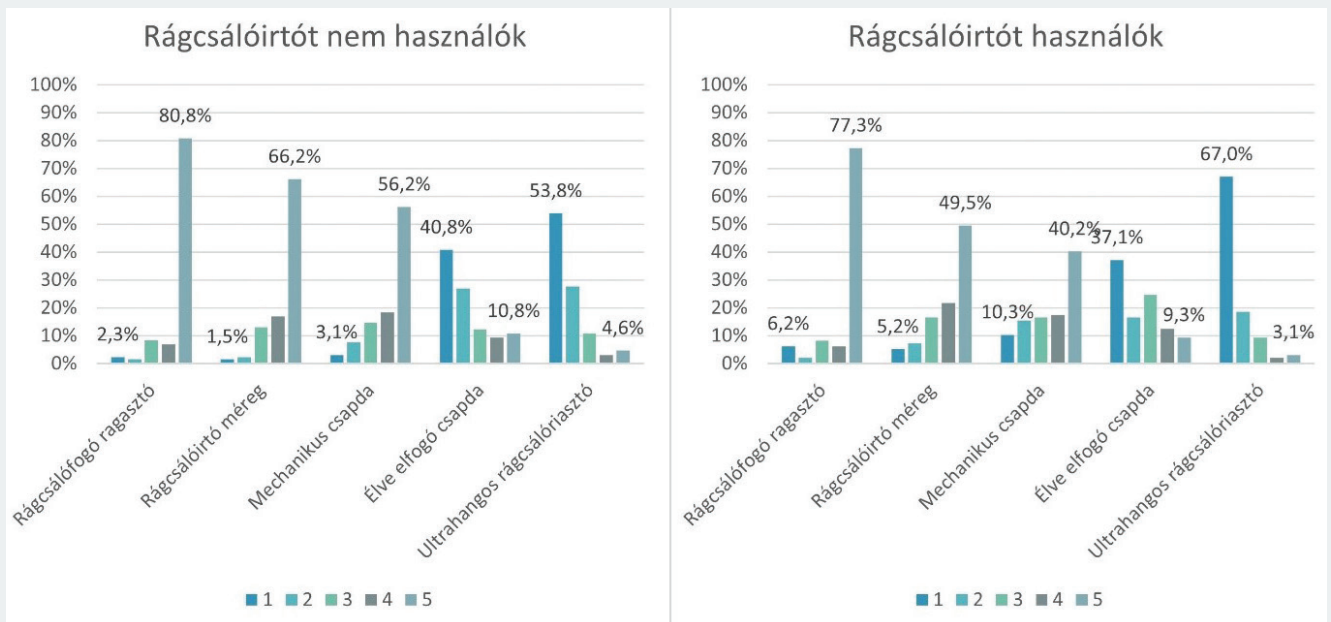
A válaszadóknak értékelniük kellett a különböző módszerek humánusságát is (4. ábra). A válaszok alapján a legkevésbé humánus módszer a rágcsálófogó ragasztó, a kitöltők 79,3%-a szerint a módszer nagymértékű szenvedést okoz az állatoknak és csupán 4% gondolja úgy, hogy egyáltalán nem jár szenvedéssel.

3. ÁBRA. A rágcsálóirtó módszerek hatékonyságának értékelése a rágcsálóirtót használók és nem használók körében (1 – egyáltalán nem hatékony, 5 – nagyon hatékony, n = 227)

FIGURE 3. Evaluating the effectiveness of rodent control methods among rodent control users and non-users (1 – not effective at all, 5 – very effective, n = 227)

A mechanikus csapdákat 49,3% tartja nagymértékű szenvedés okozására alkalmasnak és 6,2% szerint nem okoznak szenvedést. A szakirodalomban és a csapdák értékeléséhez kidolgozott útmutatókban fellelhető információk alapján egy megfelelően megtervezett, jó minőségű rugós rágcsálócsapda, előcsalizást

4. ÁBRA. A rágcsálóirtó metódusok által okozott szenvedés mértékének értékelése a rágcsálóirtót használók és nem használók körében. (1 – nem jár szenvedéssel, 5 – nagymértékű szenvedéssel jár, n = 227)

FIGURE 4. Evaluation of the degree of suffering caused by rodent control methods among users and non-users of rodent control (1 – no suffering, 5 – great suffering, n = 227)

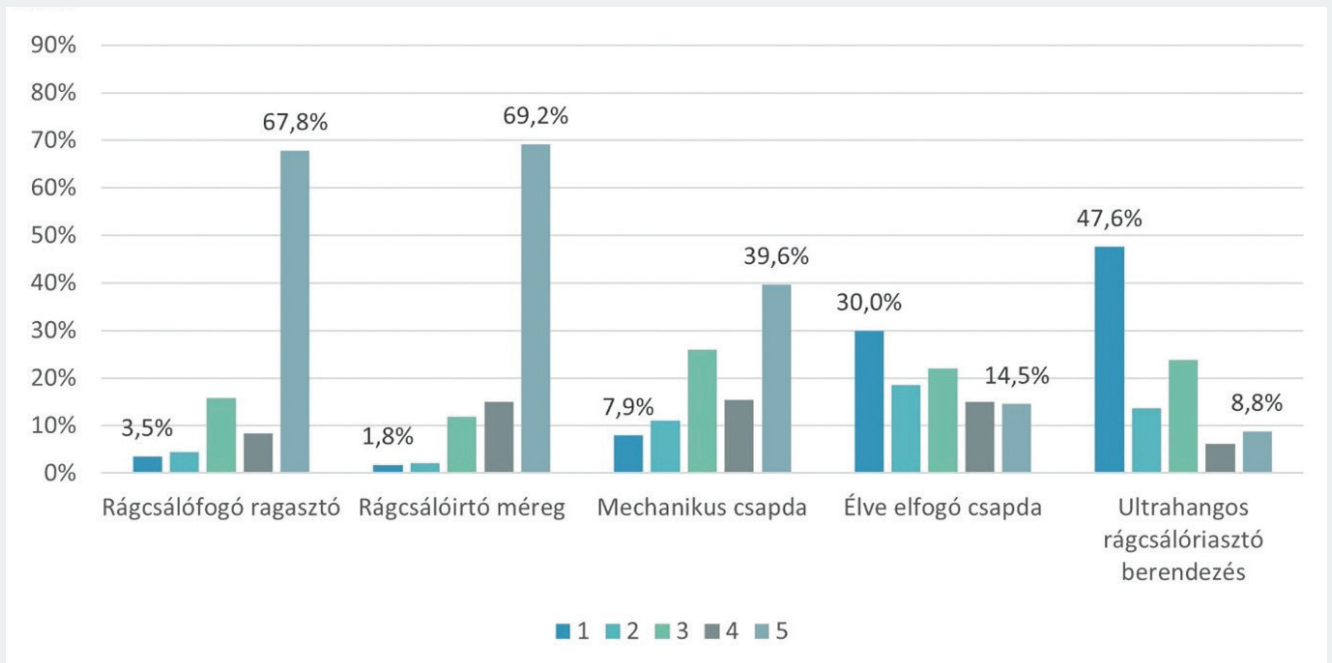
A mechanikus csapdákat 49,3% tartja nagymértékű szenvedés okozására alkalmasnak

A rágcsálóirtó módszerek humánosságának megítélése egységes volt függetlenül attól, hogy a válaszadók használnak-e rágcsálóirtókat

végezve állatjóléti szempontból jónak mondható, mivel rövid időn belül eszméletvesztéshez és az állat elhullásához vezet [15, 31–33]. Magyarországon is kapható olyan csapda, amelyen végeztek állatjóléti értékelést [34], azonban a csapdák jelentős részére ez nem igaz, így nem garantálható, hogy ezek olyan mechanikai tulajdonságokkal rendelkeznek, amelyek lehetővé teszik az állat életének gyors kioltását. Az élve elfogó csapdák és az ultrahangos rágcsálóriasztó berendezések esetében fordul a helyzet, az élvefogó csapdákról a válaszadók 10,1%-a, az ultrahangos berendezésekről mindössze 4%-a gondolja úgy, használatuk nagymértékű szenvedéssel jár az állatokra nézve. Ezzel szemben az élvefogó csapdák esetén 39,2%, az ultrahangos készülékek esetén 59,5% véli úgy, hogy nem okoznak szenvedést.

A rágcsálóirtó módszerek humánosságát illetően a rágcsálóirtókat használók és nem használók válaszaiban azonos tendenciát lehet megfigyelni. A rágcsálófogó ragasztókról, mérgekről és mechanikus csapdákról ugyan a válaszadók mindkét csoportjának többsége úgy véli, hogy nagymértékű szenvedést képesek okozni, a rágcsálóirtót nem használók körében ez az arány valamivel nagyobb. Jelen kutatásból egyértelműen kiderült, hogy a lakosság körében a rágcsálóirtók és a rágcsálók távoltartására szolgáló módszerek közül a humánusabbnak tartott, az állat életben maradásával járó megoldások az elfogadottabbak. A rágcsálóirtó módszerek humánosságának megítélése egységes volt függetlenül attól, hogy a válaszadók használnak-e rágcsálóirtókat, ill. rágcsálók távoltartására alkalmas módszereket, vagy sem. Habár a kérdőív terjesztése során igyekeztünk minél szélesebb kört elérni, előfordulhat, hogy a rágcsálóirtókat használó emberek közül nagyobb arányban töltötték ki a kérdőívet azok, akik egyébként is elkötelezettek az állatvédelem iránt, így az ő véleményük felülreprezentált lehet.

A sorrend a legkevésbé humánus módszertől a leghumánusabb felé: rágcsálófogó ragasztó, rágcsálóirtó mérreg, mechanikus csapda, élve elfogó csapda, ultrahangos rágcsálóriasztó berendezés.

5. ÁBRA A rágcsálóirtó módszerek specificitásának értékelése a kitöltők válaszi alapján (1 – egyáltalán nem veszélyeztet más állatokat, 5 – nagymértékben veszélyeztet más állatokat, n = 227)

FIGURE 5. Evaluation of the specificity of rodent control methods according to the respondents (1 – does not endanger other animals at all, 5 – greatly endangers other animals, n = 227)

6. ÁBRA. A rágcsálóirtó módszer kiválasztása során szerepet játszó szempontok fontossága a rágcsálóirtókat használók és nem használók körében. (1 – egyáltalán nem fontos, 5 – nagyon fontos, n = 227)

FIGURE 6. The importance of different factors in the selection of a rodent control method among users and non-users of rodent control (1 – not important at all, 5 – very important, n = 227)

A válaszadók 69,2%-a szerint a rágcsálóirtó mérgek nagymértékben veszélyeztetik a nem célszervezeteket

A rágcsálóirtó módszerekkel kapcsolatban felmerül még, hogy azok mennyire specifikusak az adott célállatfajra, így a kérdőívben ezt is érintettük (5. ábra).

A válaszok alapján a rágcsálóirtó mérgeket tartják a legkevésbé specifikusnak, a kitöltők 69,2%-a szerint ezek a szerek nagymértékben veszélyeztetik a nem célszervezeteket. Hasonlóan vélekednek a rágcsálófogó ragasztókról. A mechanikus csapdák esetében 39,7% szerint nagymértékben, ill. 26% szerint közepes mértékben veszélyeztet a módszer a kártevő rágcsálókon kívül más állatokat.

Arra is kíváncsiak voltunk, hogy a válaszadók bizonyos szempontokat mennyire tartanak fontosnak a rágcsálók elleni védekezési módszer kiválasztása során. Ezek a szempontok a korábban vizsgált és értékelt hatékonyság, humánosság és specifitás voltak. A rágcsálóirtókat nem használók (57,3%) és használók (42,7%) véleménye a hatékonyság fontosságával kapcsolatban különbözött a legnagyobb mértékben, előbbiek 43,9%-a tartja nagyon fontosnak, hogy a választott módszer hatékony legyen, utóbbiaknál ez az arány ezzel szemben 78,4% (6. ábra). A humánosság fontosságát tekintve szintén eltér a két csoport véleménye, azonban kisebb mértékben. A rágcsálóirtókat nem használók 78,5%-a nagyon fontosnak tartja, hogy az alkalmazni kívánt módszer a rágcsálókra nézve minél kevesebb szenvedéssel járjon, a rágcsálóirtókat használó kitöltők közül 65% vélekedik így. Specifitás tekintetében a két felhasználói csoport véleménye gyakorlatilag megegyezik, mindkét csoport közel 85%-a nagyon fontosnak tartja, hogy a módszer az irtandó állatokon kívül más állatokra nézve biztonságos legyen.

A rágcsálóirtó tevékenység szigorúbb állatvédelmi szabályozását mind professzionális, mind lakossági szinten a rágcsálóirtókat nem használó válaszadók 84,6%-a, a rágcsálóirtókat használók 63,9%-a tartotta szükségesnek (7. ábra).

A rágcsálóirtó tevékenység szigorúbb állatvédelmi szabályozását a rágcsálóirtókat nem használó válaszadók 84,6%-a, rágcsálóirtókat használók 63,9%-a tartotta szükségesnek

7. ÁBRA. A rágcsálóirtó tevékenység szigorúbb állatvédelmi szabályozásának szükségessége a válaszadók véleménye alapján (n = 227)

FIGURE 7. The necessity of stricter animal protection regulations for rodent control activities based on the respondents' opinion (n = 227)

8. ÁBRA. A rágcsálóirtót használók és nem használók véleménye a rágcsálófogó ragasztók használatát illetően (n = 227)

FIGURE 8. Opinions of rodent control users and non-users regarding the use of rodent glue (n = 227)

9. ÁBRA. Egérragasztóval szennyezett keleti sün
(forrás: Tüskevár Vad és Egzotikus Állatvédő Alapítvány)

FIGURE 9. Contaminated eastern hedgehog with rodent glue
(source: Tüskevár Vad és Egzotikus Állatvédő Alapítvány)

Mivel több országban már nem engedélyezik a rágcsálófogó ragasztók használatát [17, 21–25], ill. az Egyesült Királyságban is szigorítják a felhasználási feltételeiket [35], a kérdőívben a válaszadók rágcsálófogó ragasztók felhasználásával kapcsolatos véleményére is kitértünk. A rágcsálóirtókat használók között lényegesen nagyobb azok aránya (25,8%), akik támogatják, hogy a rágcsálófogó ragasztók továbbra is bárki által megvásárolhatók és felhasználhatók legyenek,

**A rágcsálóirtókat
nem használók
73,1%-a támogatja a
rágcsálófogó ragasztók
teljes mértékű betiltását**

szemben a rágcsálóirtókat nem használókkal, akiknek 4,6%-a gondolja ezt így. Utóbbiak 73,1%-a támogatja a rágcsálófogó ragasztók teljes mértékű betiltását, a rágcsálóirtókat használók esetén ez az arány 49,5% (8. ábra).

MEGVITATÁS

Minden évben több száz védett állat esik áldozatul a rágcsálófogó ragasztóknak [35], míg a mérgek a vadon élő állatok mellett a házi kedvencekre is veszélyt jelentenek (9. ábra). A világ számos országában napjainkban már tiltott ez a rágcsálóirtó módszer, Magyarországon a civil állatvédő szervezetek és a természetvédelemben dolgozó szakemberek régóta szeretnék elérni a módszer betiltását, de legalábbis a korlátozott felhasználhatóságát, ám eddig nem jártak sikerrel. Jelen fogyasztói felmérés is alátámasztja, hogy bár a hatékonysága a rágcsálófogó ragasztóknak és a mérgeknek nehezen megkérdőjelezhető, ezen módszerekről, ill. a mechanikus csapdákról mind a tapasztalt, mind a rágcsálóirtásban tapasztalatlan válaszadók többsége úgy véli, hogy nagymértékű szenvedéssel járhatnak, emellett pedig képesek jelentős károkat okozni a célállatfajokon kívül más (akár védett) fajok egyedeiben. Egyes források szerint a rágcsálófogó ragasztók a helytelen lakossági felhasználás miatt okozzák a legtöbb kárt, bár a módszer az állatvédelmi szempontokat figyelembe véve egyébként is aggályos. Érdemes lenne megfontolni a lakosság rágcsálóirtással kapcsolatos tájékoztatását, különös hangsúlyt fektetve a megelőzésre, amely állatvédelmi megközelítésből a leginkább elfogadott. Állatvédelmi tekintetben Magyarországon a rágcsálóirtás jelenleg csekély mértékben szabályozott, a jövőben javasolt a területen részlet-szabályok kialakítása a jogalkotó részéről, megfontolás tárgyává téve – állatjóléti és természetvédelmi okokból, igazodva a nemzetközi trendekhez – a legkevésbé humánus módszerek korlátozását is.

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

Az RRF-2.3.1-21-2022-00001 számú projekt a Helyreállítási és Ellenállóképességi Eszköz és Nemzeti Helyreállítási Alapból nyújtott támogatásával, az RRF-2.3.1-21 pályázati program finanszírozásában valósult meg.

IRODALOM

1. Az élelmiszer higiéniairól szóló 852/2004 EK rendelet
2. Az állati eredetű élelmiszerek különleges higiéniai szabályainak megállapításáról szóló 853/2004/EK rendelet
3. A fertőző betegségek és a járványok megelőzése érdekében szükséges járványügyi intézkedésekről szóló 18/1998. (VI.3.) NM rendelet
4. Az egészségügyi kártevőirtószerekkel végzett tevékenység szabályairól szóló 16/2017. (VIII.7.) EMMI rendelet
5. A biocid termékek forgalmazásáról és felhasználásáról szóló 528/2012/EU rendelet
6. Sztikler J (2022) Tájékoztató az engedélyezett irtószerekről és az egészségügyi kártevők elleni védekezés szakmai irányelveiről. Nemzeti Népegészségügyi központ. <https://www.nnk.gov.hu/index.php/jarvanyugyi-es-infekciokontroll-foosztaly/foosztaly-kezdolapja-jarvanyugy>. 31 Jul 2022
7. Az állatok védelméről és kíméletéről szóló 1998. évi XXVIII. törvény
8. A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény
9. Animal Welfare Act 1999. <https://www.legislation.govt.nz/act/public/1999/0142/latest/DLM49664.html>
10. Campaign for Responsible Rodenticide Use UK (2021) Best Practice and Guidance for Rodent Control and the Safe Use of Rodenticides. CRRU UK, UK. <https://www.thinkwildlife.org/download/crru-uk-code-of-best-practice-2021/?wpdmml=180958masterkey=60de99c7ba058> 31 Jul 2022
11. Standing Committee on Biocidal Products (2010) Assessment Report - Brodifacoum. Italy. <https://echa.europa.eu/document-s/10162/581b315d-16e6-c4b4-85c1-9e68de106b6d>. 17 Aug 2022
12. Standing Committee on Biocidal Products (2010) Assessment Report - Bromadiolone. Sweden. <https://echa.europa.eu/documents/10162/575bf130-c35b-a0f2-9271-771d18005dfe>. 17 Aug 2022
13. Standing Committee on Biocidal Products (2009) Assessment Report - Difenacoum. Finland. <https://echa.europa.eu/document-s/10162/03c1e137-9dfd-d66e-6698-18a16c5149de>. 17 Aug 2022
14. Standing Committee on Biocidal Products (2009) Assessment Report - Warfarin. Ireland. <https://echa.europa.eu/documents/10162/a784d421-f35c-f804-575f-ebase22aee5c>. 14 Aug 2022

15. Mason G, Littin K (2003) The humaneness of rodent pest control. *Animal Welfare* 12:1–37. https://www.researchgate.net/publication/253097632-The_humaneness_of_rodent_pest_control. 31 Jul 2022
16. Fischer J, Friesen A, Hein S, Schmolz E, Wieck S (2019) EU Workshop on Non-Chemical Alternatives for Rodent Control (NoCheRo) – Report on the NoCheRo Workshop (Brussels, 20–21 November 2018). Umweltbundesamt, Brussels
17. Scottish Animal Welfare Commission (2021) Report on the use of rodent glue traps in Scotland. Agriculture and Rural Economy Directorate. <https://www.gov.scot/binaries/content/documents/govscot/publications/independent-report/2021/03/scottish-animal-welfare-commission-report-use-rodent-glue-traps-scotland/documents/scottish-animal-welfare-commission-report-use-rodent-glue-traps-scotland/scottish-animal-welfare-commission-report-use-rodent-glue-traps-scotland/govscot%3Adocument/scottish-animal-welfare-commission-report-use-rodent-glue-traps-scotland.pdf>. 19 Aug 2022
18. Beneharo R, Airam R, Felipe S, Manuel S (2010) Causes of Raptor Admissions to a Wildlife Rehabilitation Center in Tenerife (Canary Islands). *J. Raptor Res* 44:30–39. <https://doi.org/10.3356/JRR-09-40.1>
19. Morzillo AT, Mertig AG (2011) Urban resident attitudes toward rodents, rodent control products, and environmental effects. *Urban Ecosyst* 14: 243–260 <https://doi.org/10.1007/s11252-010-0152-5>
20. Mason G, Littin KE (2003) The humaneness of rodent pest control. *Anim Welfare* 12:1– 37. <https://doi.org/10.1017/S0962728600025355>
21. Matvælastofnun Músagangur - hvaða aðferðir við aflífum meindýra samrýmast lögum. In: Matvælastofnun. <https://www.mast.is/is/um-mast/frettir/frettir/musagangur-hvada-adferdir-vid-aflifun-meindyra-samrymast-logum>. 11 Sep 2022
22. NEWS NN (2022) Meghalaya government bans use of glue traps for rodent control. In: NORTHEAST NOW. <http://nenow.in/northeast-news/meghalaya/meghalaya-government-bans-use-of-glue-traps-for-rodent-control.html>. 11 Sep 2022
23. Sikkim govt bans use of glue traps for rodent control | Nagaland Post. <https://www.nagalandpost.com/index.php/sikkim-govt-bans-use-of-glue-traps-for-rodent-control/>. 11 Sep 2022
24. Bosco D (2022) Tamil Nadu bans use of glue traps for killing rodents. *The Times of India*. <https://timesofindia.indiatimes.com/city/chennai/tamil-nadu-bans-use-of-glue-traps-to-kill-rodents/articleshow/93372346.cms>. 11 Sep 2022
25. Reporter S (2021) Telangana bans glue traps for rodent control. *The Hindu*. <https://www.thehindu.com/news/cities/Hyderabad/ts-bans-glue-traps-for-rodent-control/article36035396.ece>. 11 Sep 2022
26. Department for Environment, Food & Rural Affairs (2021) Action Plan for Animal Welfare. https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/985332/Action_Plan_for_Animal_Welfare.pdf. 14 Aug 2022
27. Nemzeti Népegészségügyi Központ (2019) Kinek a kötelessége a rágcsálók elleni védekezés magán- ill. közterületen? <https://www.nnk.gov.hu/index.php/jarvanyugyi-es-infekciokontroll-foosztaly/58-lakossagi-tajkoztatok/altalanos-tajkoztatok/kerdezz-felelek-a-ragcsalok-artalmarol-es-az-ellenuk-valo-vedekezes-lehetosegeirol/164-kinek-a-kotelessege-a-ragcsalok-elleni-vedekezes-magan-ill.-kozterületen>. 31 Jul 2022
28. Clason D, Dormody T (1994) Analyzing Data Measured by Individual Likert-Type Items. *JAE* 35:31–35. <https://doi.org/10.5032/jae.1994.04031>
29. Duggan M, Smith A, Rainie L, Perrin A, Page D, Porteus M, Greenwood S (2015) The Demographics of Social Media Users. In: Pew Research Center: Internet, Science & Tech. <https://www.pewresearch.org/internet/2015/08/19/the-demographics-of-social-media-users/>. 27 Jan 2023
30. Randler C, Adan A, Antofie M-M, Arrona-Palacios A, Candido M, Boeve-de Pauw J, Chandrakar P, Demirhan E, Detsis V, Di Milla L, Fančovičová J, Gericke N, Haldar P, Heidari Z, Jankowski KS, Lehto JÉ, Lundell-Creagh R, Medina-Jerez W, Meule A, L. Milfont T, Orgilés M, Morales A, Natale V, Ortiz-Jiménez X, Pande B, Partonen T, Pati AK, Prokop P, Rahafar A, Scheuch M, Sahu S, Tomazič I, Tonetti L, Vallejo Medina P, van Petegem P, Vargas A, Vollmer C (2021) Animal Welfare Attitudes: Effects of Gender and Diet in University Samples from 22 Countries. *Animals* 11:1893. <https://doi.org/10.3390/ani11071893>
31. Schlötelburg A, Geduhn A, Schmolz E, Friesen A, Baker S, Martenson N, Le Laidier G, Urzinger M, Klute O, Schröer D, Brigham A, Puschmann M (2021) NoCheRo–Guidance for the Evaluation of Rodent Traps – Part A – Break back/Snap traps. Umweltbundesamt. https://www.umweltbundesamt.de/sites/default/files/medien/5750/publikationen/2021-05-06_texte_74-2021_nochero_0.pdf
32. National Animal Welfare Advisory Committee (2019) Assessing the welfare performance of restraining and kill traps. National Animal Welfare Advisory Committee, New Zealand. <https://www.mpi.govt.nz/dmsdocument/8521-nawac-guideline-09-assessing-the-welfare-performance-of-restraining-and-kill-traps>. 14 Aug 2022
33. Humane Rodent and Mole Control. <https://www.ufaw.org.uk/rodent-welfare/rodent-welfare>. 16 Aug 2022
34. Where to buy? <https://www.swissinno.com/en/where-to-buy?thesisprod=MF>. 5 Sep 2022
35. Glue Traps (Offences) Act 2022. <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2022/26>

Közlésre érkező: 2023. április 18.